

de samengesteldheid van het huidige onderwijs, de logheid van de wettelijke regeling, de te veelvuldig aanwezige adviserende instanties, van enigerlei kant aangrijpt om een eenzijdig beleid door te drukken. Het is niet zo lastig het onderwijs te vullen met denkbeelden omtrent gelijkheid en ongelijkheid, recht en onrecht, aanvaardbaarheid van agitatie en verwerpelijkheid van orde. Wie de wenselijkheid om maatschappij-critisch bezig te zijn verlangt aan te tonen heeft het eenvoudig: er heerst veel onrecht op de wereld en de schuld is aan anderen gemakkelijk toegedeeld. Evenmin kost het moeite om hetgeen tot op de jongste tijd het meeste onderricht vertrouwd was scherp aan te vallen: er wordt gezworen bij hard werken, bij een in concurrentie met anderen cijfers halen die wezenlijke waarde missen, bij het op afroep kunnen opdissen van voorgeschotelde soms heel eenzijdige „weetjes”, bij het onaantastbare van de leermeester-leerling-verhouding – alsof de eerste niet evenveel van de tweede te leren had als omgekeerd – terwijl de betekenis van het leren begrijpen totaal onbekend lijkt. Als in één adem wordt dan tegelijk te verstaan gegeven dat de school een wezenlijke sociale vulling nodig heeft, dat zij op deze wijze werkelijk levensschool mag heten.

Tegen zulk een achtergrond komt de universiteit en de gevaren die zij loopt en de kansen welke zij heeft, behoorlijk uit. In weerwil van alom kenbaar gemaakte twijfel staat te harer opzichte heel wat vast. Binnen het onderwijs als eenheid beschouwd heeft zij het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek tot taak, behoeft zij niet ieder op te nemen, daar zij keus oefenend haar eigen mogelijkheden en begrenzings kent. Zij is er niet voor allen, maar enkel en uitsluitend voor de geschikten, de „Geeigneten” die in genen dele steeds de naar karakter meest waardevolle figuren zullen zijn, die zich evenmin door bijzondere artistieke gaven zullen onderscheiden. De universiteit trekt aan in lerende of docerende en onderzoekende werkzaamheid hen die over voldoende begaafdheid, gepaard aan doorzettingskracht beschikken om een behoorlijk brok kennis zelfstandig te verwerven en zich de vaardigheden eigen te maken welke voor een behoorlijke beroepsuitoefening onmisbaar zijn. Er wordt nagedacht, spuurwerk verricht, systematisch opgebouwd en even systematisch afgebroken. Bij tijden zal men pogen samen te vatten, af te ronden. Zekere eenzijdigheid, enige professionele misgroei lijkt onvermijdelijk. De student bemint het lied en geniet zonder remming van de kunst. De vorser voor het leven blijft zelden evenzeer poëet – denk aan Housman of Gerretson – de poëtische benadering van het zijnde is de man van wetenschap veelal ontzegd, men neme Rilke's regel: „Der Dichter einzig hat die Welt geeinigt/die weit in jedem auseinander fällt”, al lukte het aan menig geleerde artisticeit in zijn werk te leggen. Vanuit de